

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Augustini Barbosa ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Tertivs Et Qvartvs Decretalivm Libri continentur

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

De Desponsatione Impuberum. Tit. II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95279](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95279)

Malcard. de probat. concl. 133. Gutier. de matrim. num. 1. cum seqq.

3 Verbis consuetis expressis. Ergo in Matrimonio verba sunt necessaria: sed pro veritate consule Fr. Emman. in sum. tom. 1. c. 2. 16. n. 5. Henric. in sum. lib. 1. c. 2. n. 6. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 3. n. 17. & 19. latè Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 31. & citatos ad cap. tua 25 sup. hoc tit.

4 Etiam si sit carnalis copula subsequuta, &c. Notatur ad hoc, quod Matrimonium de presenti prius contractum præfertur secundo etiam carnali copula consummato, vt per D. Barbof. ad rubr. ff. solut. Matrim. p. 2. n. 81. vbi etiam agit de difficultate illa ex reg. l. quoriet. C. de rei vend. quæ hinc resolutioni obstat, & n. 85. post alia dicit quod ideo primum Matrimonium de presenti præfertur secundo Matrimonio copula consummato, quia cum ex primo Matrimonio dominium corporis ad potentiam copulæ sit translatum in vxorem, non potest ille, qui iam dominus non est sui corporis, illud in aliam vxorem transferre ad eandem potentiam copulæ, arg. c. quod autem, supr. de in-repatron.

5 Verum si inter ipsos, &c. Notatur ad hoc, quod priora sponsalia dissoluntur per Matrimonium cum alia contractum, vt per Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 48. Gutier. eod. tract. c. 27. à princ. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 3. n. 26. Vnde si sponsalia sint contracta cum duabus, & secunda fuerit carnaliter cognita, præsumitur cum ea Matrimonium in præiudicium primæ sponsæ, ita Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. p. 1. n. 17.

6 In glot. Dicente, ibi per inmissionem annuli. Notatur ad hoc quod si vir scemina consensum coniugalem expriment annulum tradiderit, Matrimonium censetur contrahere, vt per Con. de spons. p. 2. c. 4. n. 3. in princ. & in vers. id tamen, Menoch. de præf. lib. 3. præf. 2. n. 4. Malcard. de prob. concl. 1024. n. 2. & 3. Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 22. n. 3. Gutier. eod. tract. c. 12. n. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Nisus ad copulam non facit sponsalia de futuro transire in Matrimonium.
- 2 Præsumptio proueniens ex copula non prouenit ex nisu, & conatu ad illam.
- 3 Nisus ad copulam facit præsumi adulterium.
- 4 Conatus non reputatur pro actu perfecto.
- 5 Affectus non præsumitur nisi sequatur effectus.

C A P. Adolescens. XXXII. & vlt.

1 Sponsus per verba de futuro si sæpè nititur habere copulam, & non habet, si contrahat cum secunda de presenti, valet secundum Matrimonium, quia in primo non fuit consensus de presenti, nec præsumptus, & conatus non habuit effectum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Host. Anch. Butr. Panorm. Præpos. Mar. Socin. Petr. Greg. Alex. de Neno, Canif. Cujac. Vin. in ration. lib. 4. iuris Pontif. pag. 20. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 56. remissuè Ximen. in concord. p. 1. & 2.

2 Collige ex text. quod etsi præsumatur contractum Matrimonium inter sponsos ob subsequutam copulam carnalem, attamen præsumptio hæc non infurgit quando copula verè secuta non fuit, sed solum internit nisus, & conatus ad eam, vt per Menoch. de præf. lib. 1. præf. 2. n. 2. & præf. 5. n. 1.

3 Licet sæpè nisus fuerit, Faciens scilicet, quidquid po-

tuat, ita quod per eum non stetit proueniendo ad actum proximum, & immediatum, vt per Boet. decif. 316. n. 1. nihilominus tamen ex hoc præsumitur adulterium, Perez l. 2. gl. 3. pag. 291. col. 2. tit. 13. lib. 8. Ordinam.

Cum conatus non habuisset effectum, Notatur ad hoc, quod conatus non reputatur pro actu perfecto, Boet. d. decif. 316. n. 1. Nam affectus non punitur nisi sequatur effectus, Duen. reg. 35. Thomas de Thoma. in foribus legum, reg. 18. Aloyf. Ricc. in collect. decif. tom. 3. 5. collect. 1895. Bened. Agid. in comment. ad l. ex hoc iure, ff. de iust. & iure. p. 1. c. 7. n. 32. Franc. Galet. in marg. nota casuum conscientie, verbo affectus, Brun. à Sole in la. cis commun. eod. verbo, Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 17. n. 49. Card. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 544. quorum aliqui limitant in delictis atrocissimis videlicet in crimine læsæ maiestatis, simoniæ, assassiniæ, veneficiæ, & in volente aliquem veneno perire, latè & eleganter Illustrif. D. mens. Rodericus à Cunha post primam huius libri impressionem à me visus in comment. ad c. 1. n. 2. cum seqq. dist. 47.

De Desponsatione Impuberum.

TIT. II.

VPER hanc rubr. scripserunt Zab. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Panorm. Præpos. Marian. Socin. Alex. de Neno, Durand. in breuiario aureo iur. Canon. & in speculo iuris sub hoc tit. lib. 4. Steph. Rachin. in continuatione tituli. Decretal. Ioan. de Londris in breuiario sanctorum Canonum, Petr. de Ramena in compendio iuris Canon. Martin. Mesnard. in epitoma Decretal. Dan. Venat. in analysi methodica iuris Pontif. Goffred. & Host. in sum. huius tit. Alex. Callan. & Anast. Germon. in paratitulis ad quinque libros Decretal. Barthol. Carthag. in exposit. tit. iuris Canon. Canif. in sum. eiusdem iuris nouissimè Ioan. Honor. lib. 3. summ. Decretal. omnes sub hoc tit.

S V M M A R I V M.

- 1 Pater pro filio impubere sponsalia contrahit, præbere verò non nisi consentiat.
- 2 Verbum, debet, importat de sui natura necessitatem.
- 3 Filius de honestatis debito tenetur adimplere sponsalia, quæ pater ipsius nomine contraxit.
- 4 Filius, vel filia licet patris consensum honestè exigant ad Matrimonium, tamen eo non petito tenentur tractus coniugalis.
- 5 Filius quoad contrahendum Matrimonium non tenetur parenti illud præcipienti obedire.
- 6 Refertur nouus intellectus ad text. in præf. tit.

C A P. Tua nos. I. Hormisdas.

PATER pro filio non adulto potest contrahere sponsalia, quæ cum filius adoleuerit, tenetur omnino adimplere, sed pro filio adulto non potest, nisi ille consentiat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Host. Anch. Butr. Panorm. Præpos. Mar. Socin. Alex. de Neno, Canif. Cujac. Vin. in ration. lib. 4. iuris Pontif. pag. 22. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 568. remissuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Auguit. collect. 1. Decret. lib. 4. tit. 2. Hormisdas.

De Desponsatione Impuberum, Tit. II. 497

Hormisda auctor huius text. natione Campanus ex Patre Iusto patria Frusinate, fuit summa concordia creatus Pontifex 7. Kalend. Augusti anno Christi 1144. tempore Anastasij Imper. Provinciale Synodum in Vrbe habuit, omniumque consensu Eutyechianos iam antea improbatos damnauit, & Manichæos iterum in Vrbe Roma pullulantes, eorumque Codices ante fores Basilicæ Constantinianæ incendio consumpsit. Obiit 8. Idus Augusti 522. cum sedisset annos nouem, & dies decem, perfunctus honestissimè Pontificio munere, vide Card. Baron. tom. 6. anno Christi 1144. cum seqq.

2. *Omnino debet hoc adimplere.* Ergo debet filius de præcepto implere sponsalia, quæ pater ipsius nomine contraxit, tum ex illo verbo, debet, quod importat de sui natura necessitatem, vel præceptum, ut referunt citati per me de dictio. & clausul. dist. 62. alias in tract. de dictioib. v. seq. dist. 77. n. 1. tum quia adest etiam dictio, omnino, quæ præcisam necessitatem importat, ut etiam resoluunt citati per me dist. tract. dist. 206. n. 3. Quare ita hanc partem per hunc text. tenentur Sot. in 4. dist. 29. q. 1. art. 4. conclus. 3. Nauar. in man. c. 14. n. 1. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 23. n. 6. tenentes per hunc text. posse patrem desponsare infantem, qui cum ad legitimam ætatem peruenierit, teneatur obsequare, quod pater promittit. Obstat tamen primò, quia sponsalia sine promissione & consensu eorum, qui obligantur, contrahi non possunt, l. sponsalia 1. hoc tit. text. in presenti; sed in infante non datur consensus, qui nescit consentire; ergo à patre obligari non potest. Secundò obstat, quia non habet pater maiorem potestatem ad obligandum filium, quam ipse filius habeat, filius autem in ea ætate non contrahit; ergo nec pater pro eo. Tertio obstat hic text. dum in principio ait, non posse patrem obligare filium maiorem septennio, nisi is consentiat, sed eandem potestatem habet in eo, quam in infante; ergo infantem, qui non consentit, non obligabit. Quarto obstat maxime text. apertus in cap. vnic. hoc tit. lib. 6. vbi sponsalia contracta per parentes pro filiis infantibus non valent, nisi postquam perueniant ad ætatem legitimam approbauerint. Quintò obstat contra illa verba text. *omnino debet hoc adimplere*, quod etiam is, qui post septennium contraxit, non tenetur omnino, sed potest si voluerit, pœnitere, cap. de illis, il. 2. in fr. hoc text. ergo & infans, quem pater obligauit, poterit recedere.

3. Vnde alij melius verba prædicta huius text. intelligunt non de præcepto, sed de honestatis debito: sic gloss. hic, verbo debet, quam sequuntur in presenti, Ioan. Andr. n. 8. Zabara. n. 1. Butr. n. 4. Anchar. etiam n. 4. Abb. n. 7. Henric. Boich. n. 4. Præp. m. 4. & Alex. de Neno n. 13. Sarm. selectarum lib. 1. c. 13. n. 8. Petr. de Ledesma de Matrim. q. 43. art. 2. ad fin. Henric. in summ. lib. 1. c. 13. n. 13. Sanch. de Matrim. lib. 4. dist. 23. n. 3. Rebel. de obligat. iustitia. p. 2. lib. 4. de sponsal. q. 6. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 3. n. 13. Bonac. de Matrim. q. 1. p. 4. n. 9. v. s. nec obstat, cap. 1. Nam verum est quòd licet filius, vel filia patris consensum honestè exigat ad Matrimonium, tamen eo non petito tenet contractus coniugalis, ut per Conar. de sponsal. part. 2. c. 3. §. 8. num. 1. Perez l. 1. colum. 8. gloss. e se qualquiere, tit. 1. lib. 5. Ordinam. pag. 285. Bonacin. commun. crimin. part. 1. verbo Matrimonium, fol. 111. Menoch. consil. 69. n. 19. cum seqq. & consil. 198. n. 38 & de arbit. casu 453. n. 8. & de presumpt. lib. 4. præsumpt. 189. num. 55. Franc. Viuian. Neapol. decis. 523. n. 13. Gama Lusitania decis. 314. num. 1. Ceval. commun. contra commun. q. 503. n. 30. Baptista Costa de facti scientia, & ignorantia regul. 11. Bernard Graue. ad præc. Camera Imper. lib. 2. conclus. 95. Barbol. Collect. Tom. 11.

considerat. 1. Et filius quoad contrahendum Matrimonium est ita liber, & sui iuris, ut non teneatur parenti illud præcipienti obedire sub aliqua lethali culpa, nisi quando multò interesset parentum, ut filius tale Matrimonium inear, veluti si esset medium ad graues inimicitias componendas, quæ essent inter parentes, & consanguineos eorum, cum quibus est contrahenda Matrimonium, ut per Petr. de Ledesma de Matrim. q. 47. art. 6. dub. 2. conclus. 2. Menoch. consil. 69. n. 28. & 31. Fr. Emman. in summ. tom. 1. c. 201. n. 6. Henric. in summ. lib. 1. c. 9. D. Barbol. in l. 1. ff. soluto Matrim. p. 4. n. 37. Sanch. d. dist. 23. n. 4. Sayr. in clau. regia. lib. 7. c. 5. n. 12. Cenal. d. q. 503. sub n. 33. Bernard. Graue. d. conclus. 95. consil. 128.

Verum licet supradictus intellectus ad nostrum text. communis sit, & receptus, tamen ei acquiescere nunquam potui, offendit enim eius literam; & ideo defendi non potest, quia de honestate tam adules, quam infans tenentur, nisi iustam habeant contradicendi causam, quod text. in presenti, negat in princ. Deinde ex verbis subsequentibus colligitur in hoc text. necessitatem filio imponi, quia illa dictio, omnino, præcisa est, & ideo merito reprobat nonissimè Basil. Pont. in tract. de Sacram. Matrim. lib. 1. c. 9. n. 10. vbi etiam reuocat intellectum Canisij in presenti, interpretantis filio impubere hanc necessitatem imponi, ut pubes factus teneatur patris factum approbare, nisi iustam habeat reclamandi causam, & tandem videtur remanere quoddam hoc text. solùm conuincitur necessitas olim imposita filiis non contrahendi Matrimonium sine parentum consensu.

Quare aduertendum duxi præcipuam filiorum eorum ad patrem ea ætate, qua se gubernare non possunt, pertinere, id est, vsque ad 14. annum. Arist. lib. 5. Ethicorum c. 6. D. Thom. 2. 2. q. 106. art. 12. & quodlibet. 2. art. 27. Sot. in 4. dist. 27. q. 2. art. 2. Ledesma in 2. 4. q. 9. art. 10. Conar. lib. 3. var. c. 14. n. 3. & ideo si pater filium Religionis offert, vel eum collocat Matrimonio, non poterit vsque ad 14. annum contradicere, sed dicitur in patris voluntate vsque ad eam ætatem perseuerare, cum infirma illa ætas non habeat voluntatem sanam, l. furiosus, ff. de reg. iuris, perfectio autem 14. anno bene potest repugnare & rescire, sic sunt intelligenda iura, quæ dicunt, Monachum facit paterna deuotio, vel professio, scilicet vsque ad decimumquartum ætatis annum facit Monachum paterna deuotio, postea verò perfectio 14. anno professio voluntaria profitentis; cap. si virum, cap. cum semus, sup. de regularibus, c. Monachum 20. q. 1. vnde iam colligitur ad nostrum text. vera interpretandi ratio, quia hic minor septennio contraxit sponsalia, & pater pro eo, & vsque ad 14. annum non potest dissentire, quo impleto vel ratificare, vel dissentire potest, c. 1. n. 20. q. 2.

Re vera nunc maturè discussa hic intellectus refellitur primò, quia supponit filium absque consensu suo dictis, aut factis expresso obligari ex patris promissione, & sponsalia illa statim valere, quod est falsum, & contra text. in cap. vnic. 30. quest. 2. & in d. cap. vnic. hoc tit. lib. 6. Secundò, quia ex eo sequeretur quòd etiam pro adulto non consentiente pater posset promittere, qui pariter est in potestate patris, quod aperte negat text. in presenti. Vnde pro verò intellectu dicendum puto quòd ad sponsalia necessariò requiritur consensus eorum, qui obligantur, ut dictum est, qui tamen vel expressus, vel factus aliquo significatus sufficiat, atque ideo contracta ab infante, vel à patre pro eo, nullius esse momenti, quia consentire nescit, ex d. cap. vnic. & ex cap. literas, cum seqq. hoc tit. & sponsalia contracta à patre pro filio adulto non consentiente, & pro infante in eo

T 23 conue

conueniunt quod utraque non valent, & in eo differunt, quod illa nunquam valent, eiusque voluntas expostatur, quia dissentire potest, & consentire; hac vero utque ad septennium non valent, postea vero approbatione conualecunt, & negligitur ante septennium infantis consensus, quia prestare non potest, vt ex hoc text. colligitur, iuxta quæ pater potest tradere infantem, non vt ex ea promissione, & facto partis obligetur, sed vt cum peruenerit ad annos discretionis approbando factum patris ex suo consensu maneat obligatus, habetque paterna promissio illam intrinsecam conditionem, si infans maior factus traditionem patris approbauerit. Videbitur autem approbasse non ex eo solum quod sciens taceat, vt in adultis probat l. sed et i. ff. hoc tit. sed cohabitando cum sponsa, aut accipiendo, & dando munera, vt exprefit d. cap. vnic. in princip. gloss. Abb. & Prapof. in d. cap. lueras. Infit. Canonica sub hoc rit. de desponsat. impuberum ad finem.

His suppositis intellige in hoc text. infantem traditum a patre non obligari ante septennium, quia sponsalia non valuerunt, sed post completum septennium cohabitando cum sponsa, contractus à principio nullus approbatione eius conualecit, & tunc magis ex consensu suo, quam ex pacto patris obligatur, quod autem text. in fin. ait teneri filium omnino adimplere cum ad perfectam ætatem peruenerit, intellige eo modo, quo ceteri impuberes, vt si cum primùm septimum annum impleverit reclaimer, obligatio euascat, fin autem taceat, præcisè teneatur, & hoc pacto cessant omnes difficultates, & ita text. in prædictis verbis dupliciter intelligi potest, aut post perfectam ætatem ad sponsalia ante 14. annum, quo casu reclamare non potest, aut post perfectam ætatem ad Matrimonium, quo tempore si statim non reclaimer, amplius pœnitere non potest, & præcisè tenebitur, vt probat text. in d. cap. de illis. Nec adhuc obstat text. in d. cap. vnic. quia agit de sponsalibus ante septennium, & in eo statu indicat non valere, text. autem in præsentis, considerat sponsalia filij à patre traditi post septennium, quo casu confirmatur factio filij, licet aut ea non valuerit.

S V M M A R I V M.

- 1 Impuberes ambo, vel alter, nisi pro bono pacis, coniungi non debent.
- 2 Præceptum de quo in hoc text. obligat ad mortale.
- 3 Sponsalia contrahentes ante septennium an peccent mortaliter, ostenditur, & n. 4.
- 5 Episcopus potest dispensare vt impuberes Matrimonio copulerentur.

C A P. Vbi non est. II. Nicol.

1 Sponsalia contrahi non possunt quando vnus, vel Sanio contrahentes non sunt in ætate, nisi adsit aliqua vigentissima causa, vt pro bono pacis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Anchar. Butr. Panorm. Prapof. Mar. Socin. Alex. de Neuo, Canif. Viu. in ration. lib. 4. iuris Pontif. pag. 23. Alagona in compend. iuris Canon pag. 568. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decretal. lib. 4. tit. 2. c. 4.

2 Districtius inhibemus ne aliqui, &c. Ergo huiusmodi præceptum de quo in text. obligat ad mortale, vt docent Petr. de Ledesma de Matrim. q. 43. art. 2. dub. 3. Henric. in sum. lib. 1. c. 13. n. 13. Sanch. de Matrim. lib. 2.

disp. 17. à princ. Val. r. Reginald. in praxi fori pœnitenti. lib. 3. n. 171. vers. notandum est secundo.

Sed maximum dubium est an text. in præsentis, intelligatur de sponsalibus: in quo dubio duæ sunt Doctorum sententiæ sibi inuicem contrariæ. Prima ait text. in præsentis, etiam loqui de sponsalibus, ac per consequens contrahentes sponsalia ante septennium peccare mortaliter, nisi vigentissima necessitas, vel ignorantia legis illos excuset, ita gloss. verbo coniunguntur, in præsentis, quàm hic sequuntur Host. sup. eod. verbo, Ioan. Andr. n. 5. Anchar. n. 3. Butr. n. 7. & Alex. de Neuo n. 10. Henric. d. cap. 13. num. 13. Bonac. de Matrim. q. 1. puncto 4. num. 6. resolutens etiam pœnos ante septennium sponsalia contrahentes peccare mortaliter si tunc habeant rationis vsum, & ob ignorantiam legis non excusentur.

Verùm altera sententia probabilior, & receptor tener, text. in præsentis, non intelligi de sponsalibus, & sic nullo modo esse culpam lethalem contrahere sponsalia ante septennium, quia hic text. dicit non coniunguntur: at sponsalia non sunt propriè coniunctio, sed coniunctionis promissio, & cum res pœnalis, & prohibitoria sit, non est extendenda ultra proprium significatum; tum quia si pueri ante septennium rationis vsum destituti sunt, non habent culpam, & nil prius agunt, sed more pœitaci verbum proferunt, si autem vsum rationis septennium proueniat, ea esset ætas Canonibus præscripta ad sponsalia, vt resoluunt citati DD. ad cap. iuuenis. n. 9. sup. de sponsal. Quare hanc partem merito tuerent Sanch. d. disp. 17. num. 4. Reginald. de Sacram. & censuris, tom. 2. disp. 21. dub. 5. n. 54. Guiter. de Matrim. c. 2. n. 14.

Nisi foris, &c. Notatur ad hoc, quod Episcopus potest dispensare vt impuberes Matrimonio copulerentur, ad illumque pertinere cognitionem an causa sit iusta vt Matrimonium ineant, videlicet quando sunt propè ætatem, & dubium est an malitia eam suppleat, ita Henric. d. c. 13. n. 12. vbi dicit dispensationem valere pro vtroque foro, refert Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 104. n. 12. sequitur Bonac. de Matrim. q. 1. puncto 4. num. 13. & sentire videtur Valer. Reginald. in praxi fori pœnitenti. lib. 3. n. 171. vers. notandum est secundo, quos refero ego ipse de officio & potestate Episcopi p. 2. allegat. 35. n. 20. vbi addo summum Pontificem voluisse dispensationem, de qua hic, tacite Episcopis concedere, cum illam sibi non referuasset, iuxta resoluta per me d. n. allegat. 33. n. 17.

S V M M A R I V M.

- 1 Puberes sunt quoad Matrimonium, qui ex habitu corporis concipere & generare possunt.
- 2 Fœmina cur citius pubescant, quam masculi, ostenditur.
- 3 Matrimonium ante pubertatem initum validum est, si adsit potentia generandi, & sufficiens discretio ad se obligandum.
- 4 Masculus, & fœmina ante pubertatem, non presumuntur apti ad generationem.
- 5 Potentia generandi ante pubertatem an aliquando extiterit, ostenditur.

C A P. Puberes. III.

Puberes, seu apti ad Matrimonium dicuntur, & sunt qui ex habitu corporis ostendunt pubertatem, & generare possunt, & puerperæ sunt, quæ in annis puertilibus pariunt, & sic pubertas pro Matrimonio non consideratur ex numero annorum. Colligunt

De Desponsatione Impuberum, Tit. II. 499

gant ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Host. Anchar. Butr. Panorm. Prapof. Marian. Socin. Alex. de Neuo, Canif. Cujac. Viu. in ration. lib. 4. iuris Pontif. pag. 23. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 568. remiffiue Ximen. in concord. p. 1. & 2. defumitur ex D. Ifid. lib. 11. etymolog. c. 2. & refertur ab Ant. August. collect. 1. Decret. lib. 4. tit. 2. c. 7.

2. Quamvis tardiffime pubefcat. Hic curiofe interrogari poteft cur femine citius pubefcant quam mafculi; & refpondebitur hoc totum nature tribuendum, quæ mulierem citius ad mouet generationi, ficut enim eft breuioris vite, ita citius perficitur, vide Tiraq. l. 6. comb. gloss. 1. p. 6. n. 38. Gutier. in auth. de Sacram. puberum, n. 1. & 2. C. si aduersus vendit. & remiffiue de Matrim. c. 2. n. 17. in fin. Buccaron. de different. inter iudicia civilia, & crimin. different. 79. n. 8.

3. Et generare non poteft. Notatur ad hoc, quod validum eft Matrimonium ante pubertatem initum fi tunc adfit potentia generandi, & fufficiens difcretio ad fe obligandum, vt per Couar. de fponfal. p. 2. c. 5. Cened. ad Decret. collect. 1. 8. n. 5. & 6. latè Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 104. n. 1. cum feq. vbi n. 4. refoluit quod in dubio nec mafculus, nec femina prefumuntur apti generationi ante dictam pubertatis etatem completam, de quo etiam Sord. conf. 364. n. 33.

5. Nec mirum eft, quod ante pubertatem adfit potentia generandi, Salomon enim in decimo, vel vndecimo anno genuit Roboam; Achaz eiusdem etatis Ezechiam genuit; puer nomen annorum nutritiem grauidauit, vt refert D. Gregor. lib. 4. dial. relatus à gloss. in Summa 20. q. 1. & D. Hieron. epist. 32. ad V. ralem pref. byr. narrat fe audiuiffe idem de puero decem annorum, de quibus omnibus vide fi lubet Tiraq. d. gloss. 1. p. 6. n. 37. Couar. d. c. 5. n. 5. Henric. lib. 11. c. 13. n. 11. in comment. lit. P. Ferrer. in confit. Catalania gloss. 1. n. 12. Pined. in Monarchia Ecclef. lib. 3. c. 22. §. 4. ante fin. Nau. conf. 39. n. 13. sub tit. de fponfal. in antiq. vbi etiam refert puellam decem annorum peperiffe in regno Neapolitano, & Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 104. n. 29.

S V M M A R I V M.

1. Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex fponfalibus contractis cum minore feptennio, fexus fi cum maiore, vel cum minore consentiente post feptennium, & affinitas fequens diffoluit fponfalia præcedentia de futuro.
2. Sponfalia requirunt etatem feptem annorum completorum.
3. Etatem eandem ad fponfalia, & diuerfam ad Matrimonium cur ius præfcripferit in viris, & feminis, ostenditur.
4. Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex fponfalibus contractis cum minore feptennio.

C A P. Literas. IV.

Alex. III.

1. Sponfalia quando adultus contrahit cum minore feptennio, non nafcitur impedimentum publicæ honestatis, imo poteft accipere matrem puella in vxorem; fed fi postquam puella compleuit feptennium, illam duxit in Matrimonium, non tenet Matrimonium, & funt feperandi, quia cum ex tunc fponfalia confaenerunt placere, iam funt valida, & fi cognouit matrem non poteft cognofcere filiam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan.

Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Prapof. Petr. Greg. Alex. de Neuo, Canif. Cujac. Viuian. in ration. lib. 4. iuris Pontif. pag. 28. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 568. remiffiue Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. collect. 2. Decret. lib. 4. tit. 2. c. 12. & eft post Concil. Lateran. sub Alex. III. p. 12. c. 2.

Antequam feptimum annum compleuiffet. Ergo feptennium completum defideratur in fponfalibus, vt per Couar. de fponfal. p. 1. c. 2. n. 2. Perez l. 2. gloss. 5. verf. qua autem, tit. 1. lib. 5. noua recop. Henric. in fin. lib. 11. c. 13. n. 9. Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 16. n. 2. Gutier. cod. tract. c. 2. n. 1. cum feq. Bonac. cod. tract. q. 1. punct. 4. n. 1. cum feq. qui etiam refolunt fponfalia contracta ante feptennium malitia etatem non implente effe nulla, nifi paulò ante feptennium contracta funt, vel post legitimam etatem exprefse vel tacite ratificentur. Hic curiofe quæri poteft cur eandem etatem ad fponfalia in viris, & feminis ius præfcripferit, cum tamen diuerfam ad Matrimonium perat; Refp. Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 16. n. 6. ex eo procedere, quia ad fponfalia fufficit rationis vfus, & eodem tempore viris, & feminis aduenit; ad Matrimonium verdò potentia generandi defideratur, quæ tardius in viris reperitur.

Matrimonium non diffoluit. Ergo ex fponfalibus contractis cum puella minore feptennio, non oritur impedimentum publicæ honestatis, vt per tot. in 4. dist. 41. quæst. vnic. art. 2. verf. vnde fiue habens defectum etatis, Vexac. in Speculo coniugatorum, p. 1. art. 52. verf. feconda conclusio, & Steph. de Gaeta in repet. ad limina 30. q. 1. in §. 4. n. 45. quos refert Cened. ad Decret. collect. 19. n. 3.

S V M M A R I V M.

1. Sponfalia nulla ex defectu confensus non creant publicæ honestatis institum, alia vero fic, licet legitimo modo fuerint diffoluta.
2. Sponfalia nulla ob defectum etatis postquam illa aduenerit exprefse, vel tacite testificari poffunt.

C A P. Accessit. V.

Sponfalia quando contrahuntur cum aliqua puella, i. Siquæ non compleuit feptem annos, fi poftea aduenerit feptennio puella non vult consentire, fponfus poteft accipere matrem puellæ in vxorem, præcipue fi fuerit à tali desponsatione ab Epifcopo abfolutus; fexus eft fi fponfalia contrahat cum puella, quæ feptem annos iam compleuit, tunc enim licet puella nolit consentire, & fit fponfus pro ipfo iure abfolutus, tamen ob honestatem non poteft accipere matrem in vxorem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Prapof. Mar. Socin. Alex. de Neuo, Canif. Cujac. Viu. in ration. lib. 4. iuris Pontif. pag. 24. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 568. remiffiue Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 1. Decret. lib. 4. tit. 2. c. 6. & eft post Concil. Lateran. sub Alex. III. p. 6. cap. 7.

De materia vide dicta ad cap. præced. quod concordat cum text. in præfenti.

Si confensus poftea non accedit. Ergo fponfalia nulla ob defectum etatis postquam illa aduenerit exprefse vel tacite ratificari poffunt; vt per Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 16. n. 5. Gutier. cod. tract. c. 2. n. 8. & 9.

S V M M A R I V M.

- 1 Puella inter nobiles annos desponsata & tradita, si pubes facta petat licentiam alteri nubendi, non auditur si vir iurat se eam cognovisse, nec auditur si nondum pubes, sed proxima pubertati probeatur cognita.
- 2 Iuramentum deferendum est viro super copula habita cum uxore ad eius domum tradita, & quomodo id intelligi debeat declaratur.
- 3 Iuramento viri dicentis se copulam habuisse cum impubere non est standum.
- 4 Verba, circa duodecimum, quomodo intelligenda.
- 5 Pubertati proximus quando quis dicatur relinquatur iudicis arbitrio.

CAP. Continebatur. VI.

Alex. III.

1 Puella inter annos nobiles si sit tradita in uxorem alicui, & tradita ab ipso, postea vero in aetate dicat se nunquam consensisse, & velle alterum, si vir iuret eam cognovisse, creditur viro, & non puella. Si vero sit proxima aetati ut in vndecimum vel circa duodecimum annum, & cum suo consensu desponsata & cognita a viro, non debet separari, praesertim si parentes eius dicant illam fuisse in aetate legitima. Item si infra nobiles annos puella est desponsata, non licet sponso accipere consanguineam sponse, nec sponsae consanguineum sponso. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Prapof. Mar. Socin. Alexand. de Neuo. Canis. Cujac. Vin. in ration. lib. 4. iuris Pontif. pag. 26. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 569. remissioe Casal. in amor. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 1. Decret. lib. 4. tit. 2. c. 8 & est post Concil. Lateran. p. 6. c. 10.

2 Si id firmanerit iuramento. Notatur ad hoc, quod viro super copula habita cum uxore ad eius domum tradita, & cum eo cohabitante, deferendum est iuramentum, ut per Viu. rom. 1. commun. opin. lib. 5. tit. 2. n. 3. vers. si de circo. Mascard. de probat. concl. 112. n. 23. & concl. 452. n. 14. & concl. 1410. n. 12. cum segg. Farin. de delict. p. 4. decis. 32. n. 1. & Rote decis. 128. n. 4. in collect. nouiss. alias p. 4. diuers. Intelligi procedere extante sola assertionem viri & mulieris, nam stabitur tunc viro iuranti, non autem mulieri, ut text. habet; si vero per alias probationes mulier intentionem suam, & assertionem probaret, tunc magis stabitur mulieri, quam viro, quamvis iurato, cum text. hic, & similes locum habeant cum mulier non probat contrariam, ita Tiraq. de retract. tit. 1. §. 4. gloss. 1. n. 1. Mascard. d. concl. n. 25. & concl. 1410. n. 15.

3 Vtrum autem standum sit iuramento viri dicentis se copulam habuisse cum impubere, quaestio est non contemnenda, in qua verior tenet opinio non lat esse id iuramentum, quia text. in presenti, in vers. si autem, diversificari debet a praecedentibus in facto, & in iure, ob particulam illam aduersatiuam, autem, iuxta text. & DD. per me citatos de diction. & claus. dist. 37. & ideo debet intelligi dum ibi dicitur puellam pubertati proximam a viro cognitam non esse ab eo separandam, quando ea copula sufficienter probatur, quando autem paulo ante ibi dicitur standum iuramento viri in hac copula, intelligitur quando foemina pubes est, ita Alex. de Neuo in presenti, mem. 32. Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 104. n. 33. quicquid Abb.

hic n. 7. Butr. n. 10. & Prapof. n. 3. resoluunt standum tali iuramento, ac iudicari Matrimonium si puella proxima fuerit pubertati, ut in vndecimo anno, vel circa duodecimum.

In decretis. In Concil. apud Compend. c. 20. vt est apud Borchard. lib. 9. Decret. c. 42. & Iuon. p. 8. c. 280. Etati proxima, &c.] Intelligi de vndecimo capto, 5 & non de plenè perfectio, & verba alia, vbi, vel circa duodecimum, intelligi de semelstri ante finem duodecimi, Menoch. de arbit. casu 57. n. 34.

In gloss. Proxima, ibi, potest dici, quod cum distat a pubertate per sex menses. Hac gloss. dicit pubertati proximum dici eum, qui ab ea per sex menses distat, leguntur hic Innoc. n. 2. Anchar. n. 4. Zabari. n. 3. & 6. Alex. de Neuo n. 13. in fine, & Abb. n. 9. vbi refertur de notandum ad statuta loquentia de proximo alicui aetati, ut talis dicatur quando ab illa sex mensibus, aut minori spatio distat, & procedere saltem in criminalibus agnoscent Ant. Gom. var. rom. 3. tit. de delict. n. 57. Farin. in praxi crimin. q. 92. ex n. 9. vsque ad n. 113. vbi sub d. n. 9. concludit quod in criminalibus, & quando agitur de incurtendo poenam, non dicitur quis proximus pubertati, nisi qui parum distat ab ea, & sic per sex menses, a decimo tertio anno cum dimidio masculus, & foemina ab vndecimo cum dimidio etiam proximi pubertati, & non antea. Verior tamen est illorum opinio, qui totum reliquerunt iudicis arbitrio, ex quorum numero sunt Conar. de sponsal. p. 2. c. 5. mem. 5. & in Clem. si furiosus, p. 3. in initio, n. 5. Duenn. reg. 259. limit. 3. Mich. Grass. tom. 1. commun. opin. lib. 2. tit. 4. n. 24. pag. 339. Scacc. de iudic. caus. civil. lib. 2. c. 7. q. 2. n. 721. & seg. Gutier. in auth. Sacram. puberum, n. 4. C. si aduersus vendit. Menoch. de arbit. casu 57. n. 21. & 44. Sanch. conf. 364. n. 32. Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 92. n. 13. & p. 4. decis. 72. n. 3. & in collect. 1. decis. Rota nouiss. decis. 246. n. 4. alias p. 4. diuers. Ceual. commun. q. 291. Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 104. n. 40. Valer. Reginald. in praxi fori p. 1. lib. 31. n. 172. & segg. vbi etiam tenet pubertati proximum posse dici illum, qui habet discretionem ad coniugalem consensum intelligendum, & potentiam ad carnalem copulam, quae quidem potentia, ac proximitas ad pubertatem cognosci potest tribus modis. Primus est quando inter personas Matrimonio coniunctas intercedit copula carnalis. Secundus quando quis ante pubertatem habet copulam cum quacunque persona. Tertius ex signis corporis, de quibus omnibus plenè Sanch. d. disp. 104. mem. 24. cum segg.

S V M M A R I V M.

- 1 Impuberes duo si sponsalia contrahant, neuter potest ante pubertatem rescire, pubes tamen factus potest quilibet, & n. 2.
- 2 Impubes sponsalia contrahens si factus pubes nunc clamauerit, ea ratificare censetur.
- 3 Sponsalia inualida dissolui possunt absque iudicio auctoritate vbi adeo certitudo causa, & facta.
- 4 Pubes cum impubere contrahens nunquam rescire potest, nisi impubes cum pubes factus fuerit reclamauerit.
- 5 Pubes prius factus potest statim rescire, nec tenetur pubertatem alterius expectare quando sponsalia a principio ambobus impuberibus contracta fuerint.
- 6 Sponsalia impuberum ita firmanur iuramento, ut neutri liceat pubertatem adepti rescire.
- 7 Iuramentum quando in sponsalibus non interuenit, an sint iniuri compellendi, renouisse.
- 8 Approbatum semel non potest reprobari.

CAP.

De Desponsatione Impuberum, Tit. II. 501

CAP. De illis. VII.

Sponsalia si contrahant maiores septennio, & postulent separari ante annos aptos ad Matrimonium, non sunt audiendi, & ille qui primò sit pubes alterum expectabit, qui si deinde perueniens ad etatem petat separari, tunc erunt separandi; si verò quando contraxerunt sponsalia unus erat in etate Matrimonij, alter non, & qui erat in etate petat separari, non est audiendus, nisi minor cum peruenit ad etatem petierit separari. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Joan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Prapof. Marian. Socin. Alex. de Neuo, Canif. Cuiac. Viuian. in rationali lib. 4. iuris Pontif. pag. 17. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 569. remissuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 4. tit. 2. c. 9. & est post Concil. Lateran. p. 26. c. 26.

Collige ex text. quòd si duo impuberes sponsalia contrahant, neuter potest ante pubertatem resiliere, pubes tamen factus potest quilibet, ita Couarr. de sponsal. p. 1. c. 5. §. 1. n. 1. Gregor. l. 7. verbo excusation. tit. 1. p. 4. Veg. lib. 6. summa. c. 105. Vinald. in candelabro aureo, p. 2. de sponsal. c. 5. n. 44. Barthol. à Ledesma dub. 11. de Matrim. post concl. 4. Nauarr. conf. 2. n. 2. sub hoc tit. in antiq. & consil. 1. in nouis, Gutier. canonic. lib. 1. c. 18. n. 19. Pet. de Ledesma de Matrim. q. 43. art. 3. casu 10. Matien. in rub. tit. 1. gloss. 1. n. 51. lib. 5. noua recap. Henric. in summa lib. 1. c. 13. n. 5. Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 51. n. 6. Gutier. eod. tract. c. 29. à princ. etiam resoluens text. in presenti, esse intelligendum de impuberum sponsalibus.

Dum ad omnes illos peruenit, reclamauerit. Si verò non reclamauerit, quamvis expresse sponsalia non ratificet, indissolubilia manebunt, quia eo ipso quòd non reclamatur, videtur in ea priori voluntate persistere, ita post Hostiens. tenet Sanch. d. disp. 51. n. 15. vbi n. 6. resoluit dissoluta manere sponsalia si impubes ante pubertatem resiliat ab eis, & postea non mutuet eum dissensum, nec amplius recordetur post pubertatem, & n. 14. tenet illo casu posse impubere factum puberem à sponsalibus resiliere, si statim pubertate adeptus resiliat, & intelligit illud statim triduo ante, vel post pubertatem.

Iudicio Ecclesie poterunt inuicem separari. Ergo sponsalia inualida non proprio, sed iudicis auctoritate sunt dissoluenda, ut per Innocent. hic num. vnic. Sed verius est vbi adest certitudo causæ, & facti, nullam desiderari iudicis auctoritatem, ut tenent Nauarr. in man. c. 2. n. 28. Gregor. l. 8. verbo natus in rodas. tit. 1. p. 4. Fr. Emman. in summa. c. 245. n. 11. tom. 1. Chamerot. c. 2. de Matrim. ad fin. Emman. Sa verbo sponsalia 12. Egid. de Sacrament. & censur. tom. 2. disp. 23. dub. 8. Valer. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 31. n. 268. Gutier. de Matrim. c. 35. n. 4. Bonac. eod. tract. q. 1. puncto 10. n. 5. cum segg. Sanch. d. lib. 1. disp. 69. à princ. vbi n. 11. respondet text. in presenti, nolle esse necessarium Ecclesie iudicium, sed tantum iubere ut Ecclesiasticus index, si coram ipso impubes adepta pubertate reclamauerit, eum separet.

Mulier autem, &c. Notatur ad hoc, quòd pubes cum impubere contrahens nunquam resiliere potest, nisi impubes cum pubes factus fuerit, modo supra relato reclamauerit, ut per omnes in presenti, Henric. d. c. 13. n. 5. & c. 14. n. 7. Nauarr. consil. 2. alias 1. in nouis sub hoc tit. vbi etiam resoluit non posse puberem etiam de consensu impuberes resiliere, quia ob fragilem etatem impubes consensu insufficienti ad sponsalium dissolutionem caret, sequitur, Sanchez d. disp. 51. n. 10.

Gutier. de matrim. c. 29. n. 8. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 31. n. 261. vers. 6. in fine.

In gloss. Minoris. Quicquid hæc glossa inuoluat, 6 dic prius puberem factum posse statim resiliere, nec teneri pubertatem alterius expectare, nam text. hic in vers. si verò, loquitur quando is, qui tempore sponsalium erat impubes, factus pubes reclamatur; at verò in vers. mulier, quando sponsalium tempore pubes erat, & reclamatur altero impubere existente; ita in presenti, Hostiens. super verb. negauerit. Ioan. Andr. n. 4. Anch. n. 2. Abb. n. 5. Alex. de Neuo n. 15. & 16. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. d. disp. 51. n. 9.

In gloss. Iudicio. Notatur ad hoc, quòd sponsalia impuberum ita firmanur iuramento, ut neutri liceat pubertatem adepti resiliere, sequuntur hic Ioan. Andr. n. 4. Anch. n. 4. Abb. n. 6. Prapof. n. 1. Alex. de Neuo n. 13. Conar. de sponsalib. p. 1. c. 5. §. 1. n. 3. & in cap. quamvis pactum p. 3. §. 1. n. 3. Henric. lib. 11. c. 14. num. 7. & alij, quos refert & sequitur Sanch. d. disp. 51. num. 22. vbi n. 23. asserit iuramentum hoc ut firmet sponsalia præstandum esse ab impuberibus doli capacibus. Gutier. d. c. 29. n. 12.

In ead. gloss. ibi, Si verò iuramentum non interuenit 8 in sponsalibus, non sunt inuiti compelleri di. Contra hanc gloss. intorgit Perez l. 1. gloss. 1. col. 6. vers. ex his inferitur, tit. 1. lib. 5. Ordin. pag. 3. Et de materia illius agunt Conar. de sponsal. p. 1. c. 4. in initio ex n. 4. Didac. Lopez de Summa de voto, q. 1. ex n. 57. Ioan. Segura Daualos in direct. ind. Eccles. p. 2. c. 15. ex n. 6. Gutier. de iurament. confirm. part. 1. cap. 51. ex num. 4. & canon. lib. 1. cap. 18. num. 10.

In gloss. Semel, ibi, argumentum quòd semel probatum 9 est, amplius non possum reprobare. Vide Thom. de Thom. masteris in floribus legum, reg. 37. Surd. conf. 18. num. 2. & conf. 351. n. 41. & decis. 132. n. 4. Sanch. de Matrim. lib. 9. disp. 6. n. 9. Mari. Antonin. variar. lib. 2. resol. 3. c. num. 2. metipsum in tract. Axiom. iuris vsufreq. axiom. 31. n. 1. cum segg. & de distion. vsufreq. dist. 39. n. 2.

In ead. gloss. ibi, Item argumentum quòd contractus 10 claudicat. Vide Perez l. 2. gloss. 1. pag. 184. in fin. tit. 7. lib. 5. Ordin. Contractus enim claudicare non potest, quia debet esse obligatorius hinc inde, de quo citauimus plures Doctores in tract. de Axiom. vsufreq. axiom. 57. num. 2.

S Y M M A R I V M.

- 1 Impuberes sponsalia contrahentes ante pubertatem separari non debent, sed post pubertatem possent, si contradicunt sponsalibus, nisi copula carnalis interueniret.
- 2 Ante pubertatem non licet resiliere à sponsalibus præsumptis.
- 3 Sponsalia de futuro per copulam subsequutam transeunt in matrimonium.
- 4 Nisus ad copulam facit presumere potentiam ad illam.
- 5 Impubere posse procreare, & generare possibile, & contingibile est.

CAP. A nobis. VIII.

Sponsalia infra annos nobiles contrahentes non debent separari antequam perueniant ad pubertatem, & tunc si simul esse nolunt, separari debent, nisi intercesserit copula, cum malitia supplet etatem. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Prapof. Marian. Socin. Alex. de Neuo, Canif. Cuiac. Viuian. in ratio-

malis lib. 4. iuris Pontif. pag. 28. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 570. remissive Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Anton. Augst. collect. 1. Decret. lib. 4. tit. 2. cap. 10.

2 Collige ex text. quod sicut a sponsalibus veris non licet resiliere ante pubertatem, ita neque a praesumptis, quae resultant ex Matrimonio per verba de praesenti ab impuberibus contracto, ut per Couarr. de sponsalib. p. 1. c. 5. §. 1. n. 1. Anton. Cuch. lib. 5. instit. maior. tit. 10. n. 80. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 51. n. 7. Gutierr. eod. tract. 6. 29. n. 12.

3 Nisi carnalis commixtio, &c.] Notatur ad hoc, quod sponsalia de futuro per copulam subsequendam transierunt in Matrimonium, de quo plures citati Doctores ad cap. 15. qui fidem 30. sup. de sponsal. Et Matrimonium sustineri si proximus pubertati attentaverit copulam, tenet Surd. conf. 364. n. 3. nam nihil ad copulam facit praesumere potentiam ad illam, Couarr. de sponsal. p. 1. c. 4. §. 1. n. 20. Menoch. de praes. lib. 3. praef. 2. n. 53. Sanch. lib. 7. disp. 104. n. 26. Verba tamen textus non verificantur in omni defloratione, sed in ea, quae intervenit cum his, qui a natura habiles sunt ad generandum, vel ad concipiendum, Farin. Rota decis. 246. d. n. 11. in 1. collect. noviss.

5 Cum interdum illa, &c.] Est enim possibile, & contingibile impuberem posse procreare, & generare, ut per Ferr. in consil. Catalaunia, gloss. 1. n. 12. & de pluribus generantibus in nono, decimo, & undecimo anno mentionem feci ad cap. pubere 3. n. 4. sup. hoc tit.

SUMMARIVM.

- 1 Minores, qui possunt copula carnali coniungi, ex contractu Matrimonij obligantur, nisi violentia intercedat.
- 2 Matrimonium contractum ante legitimam aetatem validum est si malitia suppleat aetatem.
- 3 Sponsalia ante septennium valide contrahuntur malitia suppleante aetatem.
- 4 Potentia generandi ante pubertatem quomodo probetur, & ex quibus dignoscatur, ostenditur.
- 5 Malitia quando dicitur supplere aetatem, ostenditur.

CAP. De illis. ij. IX.

1 M Inores ita aetati proximi quod poterint copula carnali coniungi, si desponsantur, & traduntur non sunt separandi, secus si intercessit violentia, nisi post violentiam accedat consensus. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabara. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Praepos. Petr. Gregor. Alex. de Neuo, Canis. Cujac. Vin. in ration. lib. 4. iuris Pontif. pag. 28. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 570. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. collect. 2. Decretal. lib. 4. tit. 2. c. 12. & est post Concil. Lateran. p. 50. cap. 41. vers. de illis vero.

2 Collige ex text. validum esse Matrimonium contractum ante aetatem legitimam si malitia suppleat aetatem, ut per Couarr. de sponsalib. p. 2. c. 5. n. 3. Tiraq. in l. 6. connub. gloss. 1. p. 6. n. 38. & in praefat. primog. num. 181. Costa in cap. si pater. p. 1. verbo impuberes. n. 8. & seq. de testam. lib. 6. Gregor. l. 6. verbo la sabedoria, tit. 1. p. 4. Henriq. in summa, lib. 12. c. 7. n. 1. Cened. ad Decretal. collect. 18. n. 2. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo vel aduersarij dolo. n. 55. Surd. consil. 364. num. 1. Valer. Reginald. in praxi fori panitent. lib. 31. n. 172. Sic etiam

malitia suppleante aetatem valide contrahuntur sponsalia ante septennium, Vinald. in candelabro aureo, p. 1. de sponsalib. n. 14. Petr. de Ledelma de matrim. q. 47. art. 2. dub. 2. Perez l. 1. vers. secunda opinio, tit. 1. lib. 5. Ordin. Henriq. lib. 1. c. 19. n. 9. Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 19. n. 9. & alios citavi ad c. 3. n. 9. sup. de sponsal.

Quod poterint copula carnali coniungi, id est si de facto se coniunxerint, ut interpretatur Hostiens. hic, unde potentiam generandi ante pubertatem nullatenus probari posse nisi per actuale copulam, & dum de hac non constiterit, minime posse dici malitiam supplere aetatem ad Matrimonium petitam, resolunt Tancred. & Hostiens. in cap. puberes, sup. hoc tit. ubi etiam Henric. n. 3. D. Antonin. p. 1. tit. 1. c. 19. in prim. col. 3. immediate ante vers. & quia secundum. Sed verius est posse potentiam ad copulam ex signis probari, quamvis copula nondum habita sit, quia text. in praesenti ponderat propinquitatem pubertati, ac coeundi potentiam ut impuberis Matrimonium valeat, sicut ergo potentiam non ex sola copula probari, sed ex aliis quibuscunque signis, nam alias non potentiam, sed potius copulam ipsam ponderaret, ita hic Innocent. & Ioan. Andr. n. 3. Abb. n. 4. Praepos. n. 1. & Alex. de Neuo n. 8. Couarr. d. cap. 5. n. 3. Petr. l. 2. verbo de quatuor, tit. 1. §. lib. 8. Ordin. Menoch. de arbit. cau. 58. n. 8. Surd. consil. 364. n. 1. in fine, Sanch. d. disp. 104. n. 28. Basil. Pont. de impedimentis Matrim. c. 32. §. 5. vers. si quaerit, ubi etiam dicit signa arbitrio iudicis cum medicorum consilio relinquenda, qui loquentur inspecta aetate, qualitate corporis, educatione, soli & cetera natura, seminis etiam effusione, si aliquando id continget, alias etiam coniecturas adducit Sanch. ubi proxime n. 29. ubi dicit quod iudex arbitrabitur inspecta personae qualitate, membrorum dispositione, ac vultu bone.

Cum in eis aetatem supplevisse malitia videatur,] Quando scilicet possunt copula carnali coniungi, unde nomine malitiae intelligi solam generandi potentiam, atque ita in quacunque aetate haec addit, posse valide iniiri Matrimonium, resolunt Canonistae nostri in d. cap. puberes 3. hoc tit. Brunel. de sponsal. concl. 28. d. 1. n. 9. Perez l. 1. vers. rursus non obstat, tit. 1. lib. 5. Ordin. pag. 3. Sed multo probabilius est nomine malitiae suppleantis aetatem ad Matrimonium petitam comprehendere potentiam ad copulam, ac prudentiam, & discretionem ad intelligendam consensus coniugalis vim, ut per Abb. hic n. 4. & Alexand. de Neuo n. 7. Couarr. d. c. 5. n. 3. Sylvest. Tabien. Sot. Henriq. & alios, quos refert, & sequitur Sanch. d. disp. 104. n. 21. & ita requiritur copulativae potentia ad carnalem copulam, necnon prudentia rationis ad sufficienter discernendum vim coniugalis consensus, nec satis est alterum tantum adesse. Couarr. d. n. 3. Rota decis. 246. n. 10. p. 4. divers. Quod malitia suppleat aetatem circa potentiam generandi ante pubertatem, probatur concludenter si femina impubes ab alio cognita fuerit, vel pater impubes aliam feminam cognoverit, Sanch. d. disp. 104. num. 25. Rota in Viterbien. Matrimony 19. Ianuarij 1629. coram R. P. D. meo Pironano. Copula vero subsequuta in muliere probatur ex relatione obstetricum deputatarum per iudicem ad id dignoscendum, quae probatio passim admittitur vigente necessitate ne Matrimonium iam contractum dissolvatur, Alexand. de Neuo in cap. continetur, num. 31. hoc tit. Sanch. d. disp. 104. num. 23. in fine, Rot. in d. Viterbiana. Matrimony, quicquid sit quando Matrimonium nondum est initum, Sanchez d. n. 23. vide infra in cap. ubi hoc tit.

SUMMARIUM.

- 1 Matrimonium non facit contractus ante pubertatem etiam cum nisu carnalis copula.
- 2 Nisus ad copulam facit presumere potentiam ad illam.
- 3 Confessione coniugis aduersus seipsam quare in hoc text. stetur.
- 4 Confessione coniugis contententis Matrimonium esse contractum in praeiudicium sui ipsius statuitur.

CAP. Attestationes. X.

Urban. III.

- 1 Iuuenis nondum duodecimum annum attingens si contrahat, & nictat mulierem corrumpere, sed corrumpere non potuit, & mulier non probat iuuenem consensisse circa decimumquartum annum suae aetatis accepto iuramento ab ipso quod in aetate legitima non consenserit, si modo non vult, est liberandus ab impetitione mulieris, & potest uterque ad secunda vota transire. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Host. Anchar. Buttr. Panorm. Prapof. Mar. Socin. Alex. de Neuo. Canif. Cujac. Viu. in ration. lib. 4. iuris Pontif. pag. 19. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 570. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decretal. lib. 4. tit. 2. c. 13.
- 2 Et licet nisus fuisset. Quia nisus ad copulam facit presumere potentiam ad illam, ut per Couar. de sponsal. p. 1. c. 4. §. 1. n. 20. Menoch. de praes. lib. 3. praes. 2. num. 52. Corral. lib. 3. miscell. c. 4. n. 6. Henric. in sum. lib. 1. c. 13. n. 1. Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 104. n. 26. Basil. Pont. de impedimentis Matrim. c. 2. §. 5. vers. sed queret.
- 3 Mulier tamen credit se virginem euasisse. Ideo hic confessioni coniugis aduersus seipsam statuitur, quia confitetur ea, quae ius ipsum nisi contrarium probatio ostenderit, praesumit: confessio mulier fuit virum nondum puberem virginem tenuisse claustrum perfingere: praesumit ius hunc adhuc impuberem impotentem, nec copula aptum, aut coniunctioni muliebri, etsi secus si malitia (ut gloss. ait) aetatem suppleret, item cum confessio hic mulier fuisset se virginem euasisse facile praesumitur, cum qualitas haec sit à natura indita, Abb. Zab. & alij in c. 1. de adul. Aym. cons. 156. n. 5. Mascard. concl. 131. c. à n. 1. Menoch. lib. 6. praes. 89. à princ.
- 4 In gloss. Euasisse. Nota dari confessioni coniugis tendentis Matrimonium esse contractum, & valuisse in praeiudicium sui ipsius, ac proinde sufficere etiam confessionem alterius coniugis pro Matrimonio stantis absque fama, sequitur Couar. de spons. p. 1. c. 4. §. 1. n. 4. nisi inquit, sit aliqua collusionis praesumptio propter, quod collusionis periculum relinquitur iudicis arbitrio, an talis confessio utriusque coniugis pro Matrimonio stantis sufficiens sit, ita Menoch. de arbitr. casu 103. n. 9. Mascard. de probat. conclus. 103. §. num. 51. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 45. n. 35. Quicquid in re tam ardua huiusmodi confessionem non sufficere asserant multi, quos refert, & sequitur Menoch. de praes. lib. 3. praes. 1. n. 9. cum seq. & cons. 15. num. 3. & distinguit Franc. Molin. de ritu nup. lib. comp. 15. n. 39.
- 5 In gloss. Circa ibi, forte per sex menses. Notatur ad hoc, quod pubertati proximus dicitur is, qui per sex menses à pubertate distat, vide tamen pro veritate quae dixi ad c. 5. num. ult. sup. hoc tit.

SUMMARIUM.

- 1 Sponsalia si maior iniuita contraxit cum minore, non tenetur ipsum expectare donec veniat ad aetatem adultam.
- 2 Metus reuerentialis nisi mine, aut verbera illi adiungantur, non cadit in virum constantem.
- 3 Metus reuerentialis datur in omni illo, qui iure aliquo subiectionis alicui subest.
- 4 Sponsalia metu graui contracta non firmanntur iuramento.
- 5 Metus illatus post sponsalia iniuta est iusta causa illa dissoluedi.

CAP. Ex literis. XI.

Pvella in aetate à parentibus iurata, & desponsata cum viro non habente aetatem, & deinde iniuta traducta in domum sponsi à quo post annum recedit ad domum propriam non cognita, si non vult expectare donec vir habeat aetatem, potest alteri nubere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Host. Buttr. Anchar. Panorm. Prapof. Petr. Gregor. Alexand. de Neuo. Canif. Cujac. Viuian. in ration. lib. 4. iuris Pontif. pag. 19. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 570. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 1. Decret. lib. 4. tit. 2. c. 14.

Vbi nolens & iniuta minis parentum impulsus, &c. Ergo solus metus reuerentialis, nisi minae, aut verbera, aut alius metus grauis illi adiungantur, non cadit in virum constantem, ac proinde nec annullat Matrimonium, nec alios contractus rescindit, ita Cou. de sponsal. p. 1. c. 3. §. 6. n. 7. & Hippol. sing. 347. incip. Matrim. & cons. 124. n. 16. Gomez. tom. 2. var. c. 14. n. 27. Soar. alleg. 24. n. 5. Gutier. in auth. Sacramenta puberum, n. 94. C. si aduersus vendit. & consil. 16. n. 16. & de iuram. confirmat. p. 1. c. 2. n. 15. Gregor. l. 10. verbo toto, tit. 1. p. 4. Molin. de primog. lib. 2. c. 3. n. 9. Gama Lusitania, decis. 50. n. 4. & decis. 262. n. 1. Azeved. l. 9. n. 28. tit. 1. lib. 5. nona recopil. Flamin. de resignat. benefic. lib. 13. q. 2. n. 172. & seq. Matien. l. 11. gloss. 1. n. 2. tit. 1. lib. 5. nona recopil. Ioan. Garzia de nobilit. gloss. 17. n. 11. & 19. Henric. in sum. lib. 1. c. 8. n. 5. D. Barbol. in l. 2. §. fin. n. 7. ff. soluto Matrim. plures DD. refert Sanch. de Matrim. lib. 4. disp. 6. n. 7. quibus adde Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo lesi, n. 40. & de renouat. emphyteusis, q. 16. n. 59. Cenal. commun. contra comm. ures, q. 727. n. 21. cum seqq. Castill. quotidianarum quest. lib. 5. c. 1. n. 147. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. c. 22. n. 25. prope finem, Rebel. de oblig. iustitia, p. 2. lib. 1. q. 5. à num. 10. Valer. Reginald. in praxi fori panis. lib. 3. l. n. 38. cum seqq. vbi n. 85. dicit metum reuerentialem dari in omni illo qui iure aliquo subiectionis subest alicui, ut in Clerico respectu Episcopi, in laico respectu Magistratus, in filio, vel filia respectu patris, aut matris, (quando haec perinde ac ille aultera fuerit, & solita minas exequi) aut aliorum ascendentium, item in fratre, vel sorore respectu fratris maioris, si cum hoc habitet, ab eoque gubernetur: itémque in minore annis respectu sui curatoris: ac demum in nepote, aut nepte respectu patris, vel auunculi cum quo habitat, & à quo gubernatur.

Iurata fuit. Notatur ad hoc, quod sponsalia metu graui contracta non firmanntur iuramento, nec ratione illius obligant, aut relaxatione indigent, ut per Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 231. concl. 4. num. 4. & c. 244. concl. 4. num. 4. Sanch. d. lib. 4. disp. 21. n. 3. quamvis n. 21 asserat

asserat esse probabilem contrariam sententiam tenentem id, iuramentum obligare, indigeretque relaxatione, & pro ea citet S. Bonavent. Sylvest. Henric. Petr. à Ledefina, & alios.

- 5 *Tempore procedente, &c.*] Ex his verbis colligit Alex. de Nemo in presenti, n. 5. & 6. metum illatum post sponsalia inita esse iustam illa dissolvendi causam, siue ab impuberibus, siue à pauperibus contracta sint; sed illum reprobant Sanch. d. lib. 4. disp. 19. n. 3. ex ea ratione, quia si sponsalia semel valida fuerunt coactio subsequens circa Matrimonium, cum minimè ipsa inficiat, solum Matrimonium ipsum irritabit manentibus illæis sponsalibus; eo vel maxime, quia puer ille, cui sponsalium obligatio acquisita erat, in nulla metus culpa fuit, parentes quippe puella illi metum incusserunt.
- 6 *Nec ad eandem carnaliter accessum habuit.*] Ergo Matrimonium coactum ratificatur per copulam sublequantam, de quo vide quæ dixi ad cap. consultationi, n. 4. de sponsal.

S V M M A R I V M.

- 1 Sponsalia contracta cum minore septennio per mutua cohabitationem post septennium conualescunt, & inducunt publicam honestatis iustitiam, solvuntur tamen per Matrimonium de presenti.
- 2 Copulam asserenti favore Matrimonij creditur.
- 3 Resilienti absque causa manifesta à sponsalibus non requisito Ecclesie indicio imponitur poenitentia.

C A P. Duo pueri. XII.

Clem. III.

1 **M**atrimonium contrahendum impedit, & contractum dirimit publica honestas. Item sponsalia solvuntur quando quis contrahit cum alia de presenti, sed propter scandalum est iniungenda poenitentia. Item incestus impedit Matrimonium contrahendum, & qui sine iudicio Ecclesie uxorem dimittit, est puniendus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Præpos. Mar. Socin. Petr. Gregor. Alex. de Nemo, Canif. Cujac. Vin. in ration. lib. 4. inris Pontif. pag. 13. Alagona in compend. inris Canon. pag. 570. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 2. Decretal. lib. 4. tit. 2. cap. vnic.

2 *Dicat se non cognovisse prius, &c.*] Colligunt omnes in presenti, ex hoc text. credi viro asserenti copulam Matrimonij favore, quod copula firmabatur; secus fore si non ad Matrimonij valorem, sed ad probandum delictum ageretur, hi sunt Ioan. Andr. in presenti, prope finem, Host. super verbo non cognovisse, Butr. n. 14. Abb. n. 6. Alex. de Nemo n. 12. quos refert Sanch. de Murim. lib. 1. disp. 71. n. 7.

3 *Iudicio Ecclesie non requisito.*] Obstant quæ supra dixi ad c. de illis 7. n. 7. hoc tit. Sed respondeo ideo in hoc text. Summum Pontif. imponendam iubere competentem poenitentiam coicidam, qui pro sua opinione iudicio Ecclesie non requisito à sponsalibus resiluit, quia agebatur de resiliente absque causa manifesta, & clara, tum quoad veritatem, tum quoad iustitiam, ita Ludon. Reja respons. casuum conscientie. p. 1. casu 13. vers. nec obstat. pag. mibi 194. Vel si magis placeat, dic cum Sanch. d. lib. 1. disp. 69. num. 1. text. hunc loqui de Matrimonio de presenti, à quo alter coniux absque iusta causa recesserat.

S V M M A R I V M.

- 1 Matrimonium vel sponsalia, quæ non sunt, ut si cum minore septennio contrahantur, accusari non possunt, denuntiari tamen potest impedimentum ne contrahantur in posterum.
- 2 Sponsalia inita contra Pontificis interdictum cum decreto irritante sunt invalida.
- 3 Multa fieri prohibentur, quæ facta tenent.
- 4 Dictio, omnino, iniuncta verbo carere, importat ipsi iure.
- 5 Matrimonium adversus Pontificiam prohibitionem initum quando sit invalidum, ostenditur.

C A P. Ad dissolvendum. XIII.

Innoc. III.

Matrimonium, vel sponsalia, quæ non sunt, ut si infra septennium contrahantur, non possunt accusari, potest tamen denuntiari consanguinitas, ut interdicitur Matrimonium contrahendum, & tunc assignabitur terminus ad probandas denuntiationes, salvis exceptionibus, & si interim aliquid attentatur in praedictum puellam, est irritum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Io. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Præpos. Petr. Gregor. Alex. de Nemo, Canif. Cujac. Vin. in ration. lib. 4. inris Pontif. pag. 13. Alagona in compend. inris Canon. pag. 570. remissive Calal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. collect. 2. Decret. lib. 4. tit. 2. c. 1.

Quod si contra interdictum nostrum, &c.] Notatur ad hoc, quod sponsalia inita contra Pontificis interdictum cum decreto irritante quamvis generali, nec sponsalium mentionem facienti, sunt invalida, ut per Sanch. de Murim. lib. 7. disp. 2. n. 9. vbi n. 10. refertur per cap. 2. de Murim. contractio contra interd. Ecclesie Matrimonij adversus simplicem prohibitionem Pontificiam initum, nimirum absque decreto irritante esse validum, ex ea ratione quia multa prohibentur fieri, quæ facta tenent, de quo principio, vide Scotus de ratioc. cap. 6. num. 38. Anton. Monachum Bonavent. decif. 19. n. 22.

Omnino carere.] Id est, ipso iure, ex traditis per Tit. 4. in l. si unquam, C. de reuoc. donat. n. 164. verbo reuocatur. Vnde si constitutio dicat hæreticum, vel emphiteutam cadere omnino à beneficiis, vel ab employtenti, intelligitur ipso iure, sine ministerio, seu iudicio hominis, & sine sententia primationis, ut per Reb. in comment. ad l. pecunia 173. vers. 2. ff. de verb. signific. Rebel. de oblig. instit. p. 1. lib. 1. q. 6. num. 44. Bernardus Muscatel. de modo fidei iudicandi. p. 1. modo 14. n. 12. Cencel. pract. quest. sing. 24. n. 6.

In gloss. Irritum, ibi sed quod si contraherent Matrimonium contra interdictum, &c. Notatur ad hoc, quod Matrimonium adversus Pontificiam prohibitionem initum non est invalidum, nisi aliud subit impedimentum dirimens, & manifestè loquitur quando est interdictum cum decreto irritante; nam præmissa ceteros contractus initos adversus Pontificis decretum irritans esse invalidos, scilicet eo decreto irritante minimè adiecto prohibitioni: & immediatè querit quid in Matrimonio adversus Papæ interdictum celebrato? & respondet tanquam quid speciale esse validum, & ita hanc gloss. intelligunt Abb. hic num. 9. & Zab. etiam num. 9. quos refert Sanch. d. lib. 1. n. 3. vbi n. 9. cum Alexand. de Nemo hic n. 21. constituit discrimen inter sponsalia, & Matrimonium, adversus huiusmodi

De Desponsatione Impuberum, Tit. II. 505

huiusmodi prohibitionem contracta ut illa irrita sint, hoc autem minime, nisi addatur clausula specificam mentionem Matrimonij irrationis faciens, quia Matrimonium cum sit res adeo ardua, & gravissimum negotium, illud irritare specificam clausulam poscit, ad sponsalia vero irritanda non desideratur ea clausula specifica, sed satis est generalis, cum ea irritare non sit res tanti momenti.

SYMMARIVM

- 1 Matrimonium de presenti si contrahatur, & puella non est in aetate, nec malitia aetatem supplet, licet vir dederit in arrham, non est Matrimonium, sed sponsalia.
- 2 Dicitur, circiter, modicum tempus significat.
- 3 Matrimonium foeminae cui modicum tempus ad duodecimum annum completum deficit, est invalidum, nisi malitia suppleat aetatem.
- 4 Sponsalia annuli subarrhatione in Matrimonium transeunt.
- 5 Matrimonium inter impuberes contractum ut validum sit non satis est ut malitia suppleat aetatem, sed ultra requiritur discretio, & prudentia requisita ad conjugalem consensum.
- 6 Matrimonium per subarrhationem contrahitur.
- 7 Annuli traditio signum sponsonis est, & secuti Matrimonij.
- 8 Matrimonium contractum inter impuberes obligat ut sponsalia.

CAP. Tuæ nobis. XIV. & fin.

1 Matrimonium de presenti si contrahatur, & puella non est in aetate, nec malitia supplet aetatem, licet vir dederit ei arrham, non est Matrimonium, sed sponsalia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Ioan. Andr. Host. Anchar. Butr. Panorm. Præpos. Marian. Socin. Alex. de Nevo, Canif. Cujac. Vivian. in ration. lib. 4. inris Pontif. pag. 31. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 57. remissive Ximen. in concord. p. 1. referunt ab Ant. August. collect. 1. Decret. lib. 4. tit. 2. c. 2.

2 Circiter duodecim annos. Hæc dictio modicum tempus significat, vide Rebuff. in comment. ad l. ceterorum 160. vers. communiter, ff. de verb. signif. Menoch. de arbitrar. casu 49. n. 3. & casu 57. n. 30. Mascard. de probat. concl. 1215. n. 13. Cened. præf. quest. sing. 8. n. 4. & ideo non valet.

3 Matrimonium foeminae, cui modicum tempus ad duodecimum annum completum deficit, tam ex defectu præsumpto naturalis vigoris ad coeundum & generandum, quam ex defectu conjugalis consensus, tenet Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 104. n. 1. ubi n. 2. subdit satis esse si ultima dies anni duodecimi in foemina, & 14. in viro sit incepta, & n. 4. resolut in dubio nec matrem nec foeminam præsumi generationi aptos ante dictam pubertatis aetatem completam, de quo etiam Surd. conf. 364. n. 33. Quod tamen non procedit quando malitia supplet aetatem, ut per Covar. de sponsal. p. 2. c. n. 3. Sanch. d. disp. 104. n. 7. & fuit dictum in Viterbien. Matrimony 19. Ianuarij 1629. coram R. P. D. meo Pirouano. Ut autem malitia dicatur supplere aetatem, requiritur copulatio potentia ad carnalem copulam, necnon prudentia rationis ad sufficienter discernendum vim conjugalis consensus, nec satis est alterum tantum adesse, Covar. n. 3. cum alijs per Sanch. d. disp. 104. n. 21. Rot. decis. 246. n. 16. p. 4. divers. Verum quia præsumptio est in contrarium contrahenti Barbof. Collect. Tom. I. I.

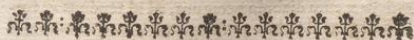
Matrimonium ante legitimam aetatem, incumbit onus probandi habitatem, quæ suppleat utrumque defectum prædictum, Abb. per text. ibi in cap. de illis, il. 2. hoc tit. n. 4. Butr. n. 5. & Anchar. n. 3. Sanch. disp. 104. n. 25. Rot. in d. Viterbien. Matrimony, coram R. P. D. meo Pirouano. Exceptio autem prædicta quod malitia suppleat aetatem, admittitur etiam in iis, qui pubertati adeo proximi non sunt, ut ab ea plusquam lex mensium spatio distent, ut per Card. in cap. continebatur, n. 5. & Alex. de Nevo n. 30. 31. hoc tit. Sanch. in d. disp. 104. sub n. 31. Rot. in d. Viterb. Matrim. quæ sustinuit Matrimonium contractum cum puella annorum decem, & mensium novem, licet contrarium ternerit antea decis. 246. n. 3. cum segg. p. 4. divers. in qua decis. Viterb. fuit etiam dictum concludenter probari malitiam supplere aetatem circa potentiam generandi ante pubertatem, si foemina impubes ab alio cognita fuerit, vel puer impubes aliam foeminam cognoverit.

Desponsavit, qui subarrhavit, &c. Per hunc text. 4 docuerunt hic Butr. & Præpos. sponsalia re & verbis de futuro annuli subarrhatione in Matrimonium transire, & verbum, desponsavit, intelligunt de presenti, Cou. d. §. 2. loco citando, n. 2. & Menoch. lib. 3. præf. 1. n. 26. qui quidem intellectus vim literæ infert, quia desponsare tempus futurum respicit, & sponsalia eo propria dicuntur, quæ nuptias futuras respiciunt, & à verborum proprietate in dubio recedendum non est, l. non aliter, ff. de leg. 3. tum quia si ea verba de presenti intelligenda forent, nullam text. dubitationem contingerent, quare hoc cogitandum relinquo.

Vim ne prudentia, &c. Notatur ad hoc, quod ad 5 Matrimonium impuberum nõ satis est ut malitia suppleat aetatem, id est, ut potentia generativa reperiatur, sed ultra requiritur discretio, & prudentia requisita ad conjugalem consensum, ita Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 16. n. 13. & alij citati ad c. de illis 9. n. ult. sup. hoc tit.

In gloss. Subarrhata ibi, & ita collige quod per subarrhationem contrahitur Matrimonium, &c. Vide Cou. de spons. p. 1. c. 4. §. 2. n. 2. Menoch. de præf. lib. 3. præf. 1. n. 62. Annuli enim traditio signum sponsonis est, & secuti 7 Matrimonij, Menoch. d. lib. 3. præf. 2. n. 1. cum segg. Mascard. de probat. concl. 1020. d. n. 1. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. compar. 11. n. 15.

In ead. gloss. ibi, Quod si minor in contrahendo utatur verbis pertinentibus ad Matrimonium contrahendum, contrahit sponsalia. Notatur ad hoc, quod Matrimonium contractum inter impuberes obligat ut sponsalia, vide Vinald. in candelabro aureo, tit. de spons. p. 1. c. 3. n. 20. Fr. Emman. in sum. tom. 1. c. 20. n. 2. Perez l. 1. vers. dubitatur, tit. 1. lib. 5. Ordin. pag. 7. Spin. in specula testam. gloss. 16. princ. n. 78. Hentij. in sum. lib. 11. c. 13. n. 2. & c. 5. n. 4. Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 21. num. 2. Vtrum autem Matrimonium contractum absque præsentia Parochi, seu alterius Sacerdotis de ipsius Parochi, seu Ordinarij licentia, & duobus vel tribus testibus iuxta formam Concil. Trid. in vim sponsaliorum resoluatur, vide quæ diximus in tract. de offic. & potest. Episcop. p. 2. alleg. 33. n. 143. cum segg.

De Clandestina Desponsatione,

TIT. III.

UPER hanc rubr. scripserunt Zabari. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Panorm. Præpos. Mar. Socin. Alex. de Nevo, Durand. Cujac. in breviario aureo iur. Canon. & in speculo iuris Pontif. sub hoc tit. lib. 4. Stephani. V u Rächin,